HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

17 decembrie 2015*

„Trimitere preliminară — Spațiul de libertate, securitate și justiție — Directiva 2005/85/CE — Standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat — Articolul 39 — Dreptul la o cale de atac efectivă — Cereri de azil multiple — Efect nesuspensiv al acțiunii formulate împotriva unei hotărâri a autorității naționale competente de a nu examina în continuare o cerere de azil ulterioară — Protecție socială — Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene — Articolul 19 alineatul (2) — Articolul 47”

În cauza C-239/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de tribunal du travail de Liège (Tribunalul pentru Litigii de Muncă Liège, Belgia), prin decizia din 7 mai 2014, primită de Curte la 14 mai 2014, în procedura

Abdoulaye Amadou Tall

împotriva

Centre public d’action sociale de Huy,

cu participarea:

Agence fédérale pour l’accueil des demandeurs d’asile (Fedasil),

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen (raportor), președintele Camerei a treia, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, domnii J. Malenovský și M. Safjan și doamnele A. Prechal și K. Jürimäe, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul V. Tourrès, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 6 mai 2015,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Tall, de D. Andrien, avocat;

— pentru centre public d’action sociale de Huy, de S. Pierre și de A. Fischer, avocats;

* Limba de procedură: franceza.

— pentru Agence fédérale pour l'accueil des demandeurs d'asile (Fedasil), de A. Detheux, advocaat;

— pentru guvernul belgian, de M. Jacobs, de C. Pochet și de S. Vanrie, în calitate de agenți;

— pentru guvernul maghiar, de M. Fehér și de G. Koós, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de M. Condou-Durande, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 septembrie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 39 din Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat (JO L 326, p. 13, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 242), precum și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Tall, pe de o parte, și centre public d'action sociale de Huy (Centrul Public de Acțiune Socială din Huy, denumit în continuare „CPAS"), pe de altă parte, cu privire la decizia de retragere a ajutorului social adoptată de acest organism împotriva sa.

Cadrul juridic

CEDO

3 Articolul 3 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO"), intitulat „Interzicea torturii", prevede:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante."

4 Articolul 13 din CEDO, intitulat „Dreptul la un recurs efectiv", are următorul cuprins:

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale."

Dreptul Uniunii

Directiva 2005/85

5 Considerentul (8) al Directivei 2005/85 are următorul cuprins:

„Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în special de [cartă]."

6 Considerentul (15) al acestei directive are următorul cuprins:

„În cazul în care solicitantul depune o cerere ulterioară fără a aduce noi probe sau argumente, ar fi disproporționat ca statele membre să fie obligate să desfășoare o nouă procedură completă de examinare. În aceste cazuri, statele membre ar trebui să poată alege o procedură care prevede excepții de la garanțiile de care solicitantul beneficiază în mod normal."

7 Potrivit considerentului (27) al directivei menționate:

„În conformitate cu un principiu fundamental al dreptului [Uniunii], hotărârile adoptate cu privire la o cerere de azil și la retragerea statutului de refugiat sunt supuse unei căi de atac efective în fața unei instanțe judecătorești în sensul articolului [267 TFUE]. Efectivitatea căii de atac, inclusiv în ceea ce privește examinarea faptelor relevante, depinde de sistemul administrativ și judiciar al fiecărui stat membru considerat în ansamblul său."

8 Articolul 7 din aceeași directivă, intitulat „Dreptul de a rămâne în statul membru în timpul examinării cererii", are următorul cuprins:

„(1) Solicitanților li se permite să rămână în statul membru, numai în scopul procedurii, până la adoptarea unei hotărâri de către autoritatea decizională în conformitate cu procedurile în primă instanță prevăzute la capitolul III. Prezentul drept de a rămâne în statul membru nu constituie un drept de a primi permis de ședere.

(2) Statele membre pot prevedea excepții de la această normă numai în cazul în care, în conformitate cu articolele 32 și 34, o cerere ulterioară nu va mai fi examinată sau în cazul în care vor preda sau, după caz, extrăda o persoană fie către un alt stat membru, în temeiul obligațiilor care decurg dintr-un mandat european de arestare […] sau din alte considerente, fie către o țară terță, fie către o instanță penală internațională."

9 Articolul 24 din Directiva 2005/85, intitulat „Proceduri speciale", prevede:

„(1) Statele membre pot prevedea următoarele proceduri speciale, derogatorii de la principiile fundamentale și garanțiile din capitolul II:

(a) o examinare preliminară în scopul soluționării cazurilor examinate în cadrul prevăzut la secțiunea IV;

[…]"

10 Articolul 32 din această directivă, intitulat „Cereri ulterioare", prevede următoarele:

„[…]

(2) De asemenea, statele membre pot aplica o procedură specială prevăzută la alineatul (3), în cazul în care o persoană depune o cerere de azil ulterioară:

[…]

(b) după adoptarea unei hotărâri privind cererea anterioară. De asemenea, statele membre pot decide să aplice această procedură numai după adoptarea unei decizii finale.

(3) O cerere de azil ulterioară este supusă mai întâi unei examinări preliminare pentru a se stabili dacă, după retragerea cererii anterioare sau după adoptarea hotărârii menționate la alineatul (2) litera (b) din prezentul articol cu privire la această cerere, au apărut sau au fost prezentate de către solicitant

elemente sau date noi referitoare la examinarea menită să stabilească dacă persoana îndeplinește condițiile pentru a obține statutul de refugiat în temeiul Directivei 2004/83/CE [a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate (JO L 304, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 52)].

(4) În cazul în care, în urma examinării preliminare menționate la alineatul (3) din prezentul articol, apar sau sunt prezentate de solicitant elemente sau date noi care sporesc semnificativ probabilitatea ca solicitantul să îndeplinească condițiile pentru a obține statutul de refugiat în temeiul Directivei 2004/83/CE, cererea este examinată în continuare în conformitate cu capitolul II.

(5) În conformitate cu legislația internă, statele membre pot examina în continuare o cerere ulterioară în cazul în care există alte motive pentru redeschiderea unei proceduri.

(6) Statele membre pot decide să examineze în continuare cererea numai în cazul în care solicitantul respectiv s-a aflat, independent de voința sa, în incapacitatea de a declara situațiile menționate la alineatele (3), (4) și (5) din prezentul articol în cadrul procedurii anterioare, în special prin exercitarea dreptului său la o cale de atac efectivă în temeiul articolului 39.

[…]”

11 Articolul 34 din Directiva 2005/85, intitulat „Norme de procedură”, prevede la alineatul (2):

„Statele membre pot adopta în legislația internă norme privind examinarea preliminară în temeiul articolului 32. […]

[…]

Aceste norme nu trebuie să facă imposibil accesul solicitantului de azil la o nouă procedură sau să ducă la anularea efectivă ori restrângerea drastică a accesului.”

12 Articolul 39 din această directivă, intitulat „Dreptul la o cale de atac efectivă”, precizează:

„(1) Statele membre se asigură că solicitanții de azil au dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, împotriva:

[…]

(c) unei hotărâri de a nu examina în continuare o cerere ulterioară în conformitate cu articolele 32 și 34;

[…]

(2) Statele membre prevăd termene și alte norme necesare pentru exercitarea de către solicitant a dreptului său la o cale de atac efectivă în temeiul alineatului (1).

(3) Statele membre prevăd norme, după caz, în conformitate cu obligațiile lor internaționale, în legătură cu:

(a) faptul de a se ști dacă acea cale de atac efectivă în temeiul alineatului (1) are ca efect permiterea rămânerii solicitanților în statul membru în cauză până la soluționarea căii de atac;

(b) posibilitatea unei căi de atac sau a unor măsuri asigurătorii în cazul în care calea de atac în temeiul alineatului (1) nu are ca efect permisiunea ca solicitanții să rămână în statul membru în cauză până la soluționarea căii de atac. Statele membre pot, de asemenea, să prevadă o procedură *ex officio* […]

[…]"

Directiva 2008/115/CE

13 Articolul 6 din Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală (JO L 348, p. 98), intitulat „Decizia de returnare", prevede la alineatul (1):

„Statele membre emit o decizie de returnare împotriva oricărui resortisant al unei țări terțe aflat în situație de ședere ilegală pe teritoriul lor, fără a aduce atingere excepțiilor menționate la alineatele (2)-(5)."

14 Articolul 13 din această directivă prevede:

„(1) Resortisantului în cauză al unei țări terțe i se acordă posibilitatea unei căi de atac efective împotriva deciziilor referitoare la returnare, astfel cum se menționează la articolul 12 alineatul (1), în fața unei autorități judiciare sau administrative competente sau în fața unui organ competent alcătuit din membri imparțiali și care beneficiază de garanții de independență.

(2) Autoritatea sau organul menționate la alineatul (1) dețin competențe în ceea ce privește revizuirea deciziilor referitoare la returnare, astfel cum se menționează la articolul 12 alineatul (1), inclusiv posibilitatea suspendării temporare a executării acestora, cu excepția cazului în care suspendarea este deja aplicabilă în temeiul legislației naționale.

[…]"

Dreptul belgian

15 Articolul 4 din Legea din 12 ianuarie 2007 privind primirea solicitanților de azil și a altor categorii specifice de străini (*Moniteur belge*, 7 mai 2007, p. 24027), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, prevede:

„Agenția poate decide că solicitantul de azil care depune o a doua cerere de azil nu poate beneficia de articolul 6 alineatul 1 din prezenta lege pe perioada examinării cererii sale cât timp Oficiul pentru străini nu a transmis dosarul Comisariatului general pentru refugiați și apatrizi […], iar aceasta prin intermediul unei decizii motivate în mod individual […]"

16 Articolul 6 alineatul 2 din legea menționată prevede:

„Fără a aduce atingere articolelor 4, 4/1 și 35/2 din prezenta lege, beneficiul ajutorului material se acordă oricărui solicitant de azil începând de la introducerea cererii și își produce efectele pe toată durata procedurii de azil.

În cazul în care, la finalul procedurii de azil, se adoptă o decizie negativă, ajutorul material nu se mai acordă atunci când termenul de executare a ordinului de părăsire a teritoriului notificat solicitantului de azil a expirat. […]

[…]”

17 Articolul 57 alineatul 2 din Legea organică din 8 iulie 1976 privind centrele publice de acțiune socială, în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, prevede:

„[…]

Șederea în Regat a unui străin care s-a declarat refugiat și a solicitat să i se recunoască această calitate este ilegală atunci când cererea de azil a fost respinsă, iar străinului în cauză i-a fost notificat un ordin de părăsire a teritoriului.

Ajutorul social acordat unui străin care beneficia efectiv de acesta la momentul la care i-a fost notificat un ordin de părăsire a teritoriului, cu excepția asistenței medicale de urgență, încetează în ziua în care străinul părăsește efectiv teritoriul și, cel mai târziu, la data la care expiră termenul de părăsire a teritoriului prevăzut în ordin.

[…]”

18 Potrivit articolului 39/1, articolului 39/2 alineatul 1 al treilea paragraf, articolului 39/76, articolului 39/82 alineatul 4 al doilea paragraf și articolului 57/6/2 din Legea din 15 decembrie 1980 privind accesul pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor (*Moniteur belge*, 31 decembrie 1980, p. 14584, denumită în continuare „Legea din 15 decembrie 1980”), în versiunea în vigoare la momentul faptelor din litigiul principal, împotriva unui refuz de a lua în considerare o cerere de azil ulterioară pot fi introduse doar o acțiune în anulare și o acțiune în suspendare pentru cazuri de urgență deosebită.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

19 Domnul Tall, un resortisant senegalez, a depus în Belgia o primă cerere de azil, a cărei respingere a fost confirmată printr-o decizie a Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul contenciosului privind străinii) la data de 12 noiembrie 2013.

20 Persoana interesată a formulat o cale de atac împotriva acestei decizii în fața Conseil d’État (Consiliul de Stat), care, printr-o hotărâre din 10 ianuarie 2014, a declarat inadmisibilă calea de atac respectivă.

21 La data de 16 ianuarie 2014, domnul Tall a depus o a doua cerere de azil, invocând elemente pe care le prezenta ca fiind noi.

22 Printr-o decizie din 23 ianuarie 2014, Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides (Comisariatul general pentru refugiați și apatrizi) a refuzat să ia în considerare această a doua cerere de azil.

23 Printr-o decizie din 27 ianuarie 2014, CPAS a retras, începând de la 10 ianuarie 2014, ajutorul social de care beneficia domnul Tall, pentru motivul că, în urma celei de a doua cereri de azil depuse de persoana interesată, acest organism „nu mai [era] competent nici în materie de ajutor social echivalent cu venitul de integrare, nici în materie de ajutor medical”.

24 La data de 10 februarie 2014, domnului Tall i s-a notificat un ordin de părăsire a teritoriului.

25 La data de 19 februarie 2014, persoana interesată a sesizat Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul contenciosului privind străinii) cu o acțiune împotriva deciziei de refuz de a lua în considerare a doua sa cerere de azil.

26 În paralel cu această acțiune, domnul Tall a introdus, la data de 27 februarie 2014, în fața instanței de trimitere, o acțiune împotriva deciziei CPAS prin care i se retrăgea ajutorul social.

27 Instanța de trimitere a declarat admisibilă și întemeiată această acțiune, în măsura în care privea perioada cuprinsă între 10 ianuarie 2014 și 17 februarie 2014, pentru motivul că, în temeiul dispozițiilor naționale pertinente, decizia de retragere a ajutorului social în discuție în litigiul principal nu putea intra în vigoare decât de la data expirării termenului pentru plecarea voluntară de care era însoțit ordinul de părăsire a teritoriului, respectiv 18 februarie 2014.

28 În ceea ce privește ajutorul social la care domnul Tall pretindea că avea dreptul în continuare începând cu data de 18 februarie 2014, instanța de trimitere a considerat că persoana interesată nu dispunea, în dreptul național, de posibilitatea de a introduce o acțiune de plin contencios în justiție și cu efect suspensiv împotriva deciziei de refuz de a lua în considerare a doua sa cerere de azil. Astfel, potrivit acestei instanțe, singurele acțiuni prevăzute de legislația națională în vigoare împotriva unei decizii de refuz de a lua în considerare o cerere de azil ulterioară sunt acțiunea în anulare și acțiunea în suspendare „pentru cazuri de urgență deosebită”, care, întrucât nu sunt suspensive, privează persoana în cauză de dreptul la ședere și la ajutor social.

29 În aceste condiții, tribunal du travail de Liège (Tribunalul pentru Litigii de Muncă Liège) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„În temeiul articolului 39/1 din Legea din 15 decembrie 1980 coroborat cu articolul 39/2 alineatul l al treilea paragraf, cu articolul 39/76, cu articolul 39/82 alineatul 4 al doilea paragraf litera d) și cu articolul 57/6/2 din aceeași lege, numai acțiunile în anulare și în suspendare pentru cazuri de urgență deosebită pot fi formulate împotriva unui refuz de a lua în considerare o cerere de azil subsecventă. În măsura în care nu este vorba nici despre acțiuni de plin contencios, nici despre acțiuni suspensive, iar solicitantul nu are dreptul nici la ședere, nici la ajutor material pe durata examinării lor, aceste acțiuni sunt compatibile cu cerințele articolului 47 din cartă și ale articolului 39 din Directiva 2005/85, care prevăd dreptul la o cale de atac efectivă?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Cu privire la admisibilitate

30 CPAS, Fedasil, guvernul belgian și Comisia Europeană susțin că întrebarea preliminară este inadmisibilă. Astfel, ele arată că intrarea în vigoare, la 31 mai 2014, deci ulterior primirii de către Curte a prezentei cereri de decizie preliminară, a Legii din 10 aprilie 2014 privind diferite dispoziții referitoare la procedura în fața Consiliului contenciosului privind străinii și în fața Consiliului de Stat (denumită în continuare „Legea din 10 aprilie 2014”), prin care a fost modificată Legea din 15 decembrie 1980, a avut ca efect, ținând seama de dispozițiile tranzitorii enunțate la articolul 26, să confere un efect suspensiv acțiunii introduse de domnul Tall împotriva deciziei de refuz de a lua în considerare cea de a doua cerere de azil pe care a formulat-o, precum și să îi recunoască acestuia dreptul la un ajutor material în perioada examinării acestei acțiuni.

31 Curtea a solicitat instanței de trimitere să o informeze cu privire la consecințele intrării în vigoare a Legii din 10 aprilie 2014 atât asupra litigiului principal, cât și asupra trimiterii preliminare și să precizeze dacă litigiul mai era pendinte în fața sa și, în caz afirmativ, dacă, pentru soluționarea acestuia, era necesar un răspuns al Curții.

32 Instanța de trimitere a indicat, în răspunsul parvenit Curții la 19 ianuarie 2015, că, în măsura în care privea perioada cuprinsă între 18 februarie 2014 și 31 mai 2014, acest litigiu era încă pendinte în fața sa.

33 Pe de altă parte, Fedasil a transmis Curții, la 28 mai 2015, o copie a Hotărârii nr. 56/2015 din 7 mai 2015 a Cour constitutionnelle belge (Curtea Constituțională din Belgia). Aceasta din urmă, care fusese, la rândul său, sesizată de instanța de trimitere cu o întrebare preliminară privind conformitatea dispozițiilor naționale în discuție în litigiul principal cu Constituția belgiană coroborată cu CEDO, a statuat că, având în vedere intrarea în vigoare a Legii din 10 aprilie 2014 și a dispozițiilor tranzitorii enunțate la articolul 26 din aceasta, legea respectivă se aplică în procedura inițiată de domnul Tall în fața Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul contenciosului privind străinii) și a decis să trimită cauza în fața instanței de trimitere pentru ca aceasta să poată reexamina și aprecia dacă mai era necesară o întrebare preliminară adresată Cour constitutionnelle (Curtea Constituțională).

34 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul procedurii instituite la articolul 267 TFUE, numai instanța națională sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe. Prezumția de pertinență a întrebărilor adresate cu titlu preliminar de instanțele naționale nu poate fi înlăturată decât în cazuri excepționale, atunci când este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică ori atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea FOA, C-354/13, EU:C:2014:2463, punctul 45 și jurisprudența citată).

35 Pe de altă parte, trebuie să se amintească și faptul că nu revine Curții competența de a se pronunța, în cadrul unei trimiteri preliminare, cu privire la interpretarea dispozițiilor naționale și nici să hotărască dacă interpretarea pe care instanța de trimitere o dă acestora este corectă. Astfel, numai instanțele naționale sunt competente să se pronunțe cu privire la interpretarea dreptului intern (Hotărârea Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, punctul 59 și jurisprudența citată).

36 Rezultă că nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la problema dacă dispozițiile tranzitorii ale legii noi trebuie interpretate în sensul că această lege se aplică retroactiv situației domnului Tall, mai precis perioadei în litigiu la care face referire instanța de trimitere în răspunsul din 19 ianuarie 2015 la cererea de informații care i-a fost adresată de Curte.

37 Prin urmare, nu rezultă în mod evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată de instanța de trimitere nu ar fi necesară acesteia din urmă pentru soluționarea litigiului principal.

38 În consecință, prezenta întrebare preliminară este admisibilă.

Cu privire la fond

39 Prin intermediul întrebării adresate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 39 din Directiva 2005/85, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale care nu conferă efect suspensiv unei acțiuni exercitate împotriva unei hotărâri, precum cea în discuție în litigiul principal, de a nu examina în continuare o cerere de azil ulterioară.

40 Trebuie precizat de la bun început că a doua cerere de azil formulată de domnul Tall trebuie privită, într-adevăr, ca o „cerere ulterioară”, în sensul articolului 32 din Directiva 2005/85, iar refuzul Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides (Comisariatul general pentru refugiați și apatrizi) de a lua în considerare această cerere corespunde unei „hotărâri de a nu examina în continuare o cerere ulterioară”, în sensul articolului 39 alineatul (1) litera (c) din această directivă.

41 Directiva menționată stabilește, la articolul 39, caracteristicile pe care trebuie să le prezinte căile de atac care pot fi formulate, printre altele, împotriva unei hotărâri de a nu examina în continuare o cerere de azil ulterioară și prevede, la articolul 24, intitulat „Proceduri speciale”, posibilitatea statelor membre de a prevedea proceduri speciale derogatorii de la principiile fundamentale și garanțiile din capitolul II al aceleiași directive.

42 Este necesar să se stabilească dacă articolele respective trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care nu conferă efect suspensiv acțiunii formulate împotriva unei hotărâri, precum cea în discuție în litigiul principal, de a nu examina în continuare o cerere de azil ulterioară și care privează persoana care a formulat o asemenea cerere după respingerea unei cereri de azil precedente, printre altele, de dreptul la un ajutor financiar până la soluționarea acțiunii exercitate împotriva unei astfel de hotărâri.

43 Este necesar, cu titlu introductiv, să se sublinieze că procedurile instituite de Directiva 2005/85 constituie standarde minime și că statele membre dispun în mai multe privințe de o marjă de apreciere pentru punerea în aplicare a acestor dispoziții, ținând seama de particularitățile dreptului național (Hotărârea Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, punctul 29).

44 Trebuie amintit că articolul 39 din Directiva 2005/85, care consacră principiul fundamental al dreptului la o cale de atac efectivă, impune statelor membre să asigure solicitanților de azil dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești împotriva actelor care sunt enumerate la alineatul (1).

45 În această privință, reiese din articolul 39 alineatul (1) litera (c) din directiva menționată că statele membre trebuie să se asigure că solicitanții de azil au dreptul la o cale de atac efectivă împotriva „unei hotărâri de a nu examina în continuare o cerere ulterioară în conformitate cu articolele 32 și 34 [din aceeași directivă]”.

46 Pe de altă parte, trebuie amintit că, după cum reiese din considerentul (15) al Directivei 2005/85, în cazul în care un solicitant de azil depune o cerere de azil ulterioară fără a aduce noi probe sau argumente, ar fi disproporționat ca statele membre să fie obligate să desfășoare o nouă procedură completă de examinare și că, în aceste cazuri, statele membre ar trebui să poată alege o procedură care prevede excepții de la garanțiile de care solicitantul beneficiază în mod normal.

47 Astfel, după cum prevede articolul 32 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2005/85, o hotărâre de a nu examina în continuare o cerere ulterioară poate fi adoptată în cadrul unei „proceduri speciale”, în urma unei proceduri care, potrivit articolului 32 alineatul (3) din directiva menționată, constă într-o examinare preliminară a acestei cereri pentru a se stabili dacă, după adoptarea unei hotărâri cu privire la cererea anterioară a solicitantului în cauză, au apărut sau au fost prezentate de acest solicitant elemente sau date noi referitoare la examinarea condițiilor pentru a obține statutul de refugiat.

48 În orice caz, articolul 32 alineatul (4) din Directiva 2005/85 precizează că, în cazul în care, în urma acestei examinări preliminare, apar sau sunt prezentate de solicitant elemente sau date noi care sporesc semnificativ probabilitatea ca solicitantul să îndeplinească condițiile pentru a obține statutul de refugiat, cererea este examinată în continuare în conformitate cu capitolul II, referitor la principiile fundamentale și la garanții. În schimb, în cazul în care, precum în cauza principală, cererea ulterioară nu este examinată în continuare după examinarea preliminară amintită, statele membre pot să prevadă, în temeiul articolului 7 alineatul (2) din directiva menționată, o excepție de la norma enunțată la alineatul (1) al acestui articol potrivit căreia solicitanților de azil li se permite să rămână în statul membru numai în scopul procedurii.

49 Rezultă, *a fortiori*, că statele membre pot să prevadă că acțiunea formulată împotriva unei decizii de refuz de a lua în considerare o cerere de azil ulterioară precum cea în discuție în litigiul principal este lipsită de efect suspensiv.

50 În plus, trebuie subliniat că interpretarea dispozițiilor Directivei 2005/85 trebuie efectuată, astfel cum rezultă din considerentul (8) al acesteia, cu respectarea drepturilor fundamentale și a principiilor recunoscute în special de cartă.

51 Prin urmare, caracteristicile căii de atac prevăzute la articolul 39 din directiva menționată trebuie să fie determinate în conformitate cu articolul 47 din cartă, care constituie o reafirmare a principiului protecției jurisdicționale efective și potrivit căruia orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite la articolul menționat (a se vedea prin analogie Hotărârea Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, punctul 45 și jurisprudența citată).

52 În această privință, reiese din explicațiile aferente articolului 47 din cartă că primul paragraf al acestui articol se întemeiază pe articolul 13 din CEDO.

53 Trebuie arătat de asemenea că articolul 19 alineatul (2) din cartă precizează, printre altele, că nimeni nu poate fi strămutat către un stat unde există un risc serios de a fi supus unor tratamente inumane sau degradante.

54 Reiese din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, de care trebuie să se țină seama, în aplicarea articolului 52 alineatul (3) din cartă, pentru a interpreta articolul 19 alineatul (2) din aceasta, că, în cazul în care un stat decide să returneze un străin către o țară în care există motive serioase de a crede că ar fi supus unui risc real de tratamente contrare articolului 3 din CEDO, efectivitatea căii de atac exercitate, prevăzută la articolul 13 din CEDO, impune ca acest străin să dispună de o cale de atac suspensivă de plin drept împotriva executării măsurii care permite returnarea sa (a se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Gebremedhin împotriva Franței, § 67, CEDO 2007-II, precum și Hotărârea Hirsi Jamaa și alții împotriva Italiei, § 200, CEDO 2012-II).

55 Or, trebuie arătat că, în speță, litigiul principal privește doar legalitatea unei hotărâri de a nu examina în continuare o cerere de azil ulterioară, în sensul articolului 32 din Directiva 2005/85.

56 Lipsa efectului suspensiv al unei acțiuni exercitate împotriva unei astfel de hotărâri este, în principiu, conformă cu articolul 19 alineatul (2) și cu articolul 47 din cartă. Astfel, deși o asemenea hotărâre nu permite să i se confere protecție internațională unui resortisant al unei țări terțe, executarea ei nu poate să conducă prin ea însăși la îndepărtarea resortisantului respectiv.

57 În schimb, în cazul în care, în cadrul examinării unei cereri de azil anterioare sau ulterioare unei hotărâri precum cea în discuție în litigiul principal, un stat membru adoptă împotriva resortisantului în cauză al unei țări terțe o decizie de returnare în sensul articolului 6 din Directiva 2008/115, acesta ar trebui să poată să își exercite împotriva deciziei respective dreptul la o cale de atac efectivă în conformitate cu articolul 13 din această directivă.

58 În această privință, rezultă din jurisprudența Curții că, în orice caz, o cale de atac trebuie să aibă în mod necesar un efect suspensiv atunci când este exercitată împotriva unei decizii de returnare a cărei executare îl poate expune pe resortisantul în cauză al unei țări terțe unui risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse ori tratamente inumane sau degradante, asigurându-se astfel, în privința acestui resortisant al unei țări terțe, respectarea cerințelor articolului 19 alineatul (2) și ale articolului 47 din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, punctele 52 și 53).

59 Rezultă că lipsa unei acțiuni suspensive împotriva unei decizii precum cea în discuție în litigiul principal, a cărei punere în executare nu este susceptibilă să îl expună pe resortisantul în cauză al unei țări terțe unui risc de tratament contrar articolului 3 din CEDO, nu constituie o încălcare a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă, astfel cum este prevăzut la articolul 39 din Directiva 2005/85, citit în lumina articolului 19 alineatul (2) și a articolului 47 din cartă.

60 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară că articolul 39 din Directiva 2005/85, citit în lumina articolului 19 alineatul (2) și a articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații naționale care nu conferă efect suspensiv unei acțiuni exercitate împotriva unei hotărâri, precum cea în discuție în litigiul principal, de a nu examina în continuare o cerere de azil ulterioară.

Cu privire la cheltuielile de judecată

61 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 39 din Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat, citit în lumina articolului 19 alineatul (2) și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații naționale care nu conferă efect suspensiv unei acțiuni exercitate împotriva unei hotărâri, precum cea în discuție în litigiul principal, de a nu examina în continuare o cerere de azil ulterioară.

Semnături